

Сумський державний університет

**ОСОБИСТІТЬ, СУСПІЛЬСТВО, ДЕРЖАВА:
ПРОБЛЕМИ МИНУЛОГО І СЬОГОДЕННЯ**

Матеріали
II Міжнародної науково-практичної конференції
У двох частинах
Частина 2
(Суми, 18 квітня 2016 року)

Суми
Сумський державний університет
2016

Ковнер А., студ. гр. ІТ-51,
наук. керівник – *В.М. Король*

ІХ мікрорайон: з чого усе починалось*

Хто знав місто Суми до Великої Вітчизняної війни, той пізнав би його і сьогодні. Характерні риси залишилися: Альтанка, численні собори – всього не перерахувати. Але чимало зусиль було докладено для того, щоб повернути місту колишню красу.

Одразу ж після звільнення Сум в обласний центр почали повертатися ешелони з обладнанням для цехів та корпусів заводу імені Фрунзе. Разом з працівниками підприємства за відновлення міста взялися будівельники ВАТ «Сумстрой». Темпи роботи зростали, об'єкти ускладнювалися, а отже з плином часу з'являлося ще більше й більше задач та планів забудови Сум.

У 1968 року Київським науково-дослідним і проектним інститутом містобудування було розроблено і затверджено генеральний план міста Суми, а також визначено програму розвитку міста, спираючись на основні містобудівні проблеми, такі як транспортні потоки, інженерне забезпечення, територіальне зонування та ін. Але головною перевагою розробленого плану стало вирішення територіальних проблем шляхом наміву на непродуктивній землі у заплаві річки Псел – зони, що й досі залишається головним будівельним майданчиком міста.

Перший великопанельний п'ятиповерховий будинок, який було зведено на намиві у 1971 році,

---

* Робота здійснена в рамках виконання фундаментального дослідження № 0115U000677 «Історичний розвиток порубіжжя Північно-Східної України як засіб конструювання загальнонаціональної моделі історичної пам'яті».

знаходиться поблизу суконної фабрики [2, с. 393]. У 1973 р. наказом Президії Верховної Ради УРСР від 22 грудня в м. Суми створено два адміністративні райони – Ковпаківський та Зарічний, в яких на той момент мешкали 92 тис. осіб та 98 тис. відповідно [3]. Зонами житлового будівництва виступають намівні землі берегу річки Псел в районі Харківської вулиці, північний житловий район по вулиці Курській, вулиці Лебединська, Холодногорська, Червоногвардійська та центральна частина міста, що перебувала у стані реконструкції. Новий генеральний план 1974 року, що визначав масштабні перспективи розвитку Сум, вимагав новаторського осмислення майбутнього вигляду міста. Саме тоді почали застосовувати нові типи житлових будинків: цілі прямолінійні будинки було замінено їх окремими блоксекціями, що дало можливість будувати 5 і 9-поверхові будинки різного розміщення та довжини, а це суттєво змінило та урізноманітнило архітектуру житлових кварталів. Тому забудова намівних територій – Харківської вулиці та IX-XII мікрорайонів – стала сучасною та великомасштабною [2, с. 393].

В 1977 році на вулиці Харківській було здано в експлуатацію перший 9-поверховий будинок з покращеним плануванням квартир, що і було передбачено генеральним планом. Будинок дуже вигідно виокремлювався на фоні старих будівель і зовнішнім виглядом: в дію підприємств було введено силікатні матеріали для стін, що дозволило замінити оздоблення фасадів облицювальною плиткою [2, с. 88]. У подальшому такі будинки стали провідними в забудові нових мікрорайонів. Того ж року в експлуатацію було введено дуже важливу північну ділянку внутрішнього транспортного кільця з мостом через річку Псел в районі вулиці Червонозоряної, що значно покращило транспортний зв'язок між північним та південним

промисловими вузлами й окремими житловими районами міста [2]. Фактично, траса, яку прокладено через даний міст, була стартом для майбутньої побудови X та XII мікрорайону, а саме – вулиці Черепіна.

Паралельно з поступовою розбудовою вулиці Харківської, 1978 року почалася забудова нових мікрорайонів в заплавної частині між річкою Псел та озером Чеха. Будується тут новий сучасний мікрорайон – IX. Саме тут почало «дихати» велике будівництво. IX мікрорайон – один із шести в житловому масиві; розташований на 23 гектарах і був розрахований на 12 тис. мешканців. На будівництві цього мікрорайону планувалося реалізувати комплексне відпрацювання базових положень, що їх було закладено в початкових проектах [1, с. 129].

За словами головного архітектора міста того часу Юрія Степановича Кобилякова, при створенні проекту майбутнього мікрорайону було вирішено складні задачі забудови міста. Головною задачею було зрозуміти та «осмислити» рельєф місцевості, урахувати гідрогеологічні особливості місцини. При плануванні вигляду майбутнього мікрорайону суттєвою проблемою виявилось створення цікавого композиційного образу забудови в поєднанні з навколишнім середовищем [1, с. 129].

У 1980 році постановою Держбуду УРСР IX мікрорайон було визначено як зразково-показовий в забудові на одинадцяті п'ятиріччю. Основним типом житла в ньому є панельні будинки, які скомплектовано на блок-секції. Як і раніше, будівництво нарощувало темп свого розвитку і охоплена територія поступово збільшувалася. Основними районами забудови тепер стали IX та X мікрорайони, де в майбутньому житловий фонд складе більше 600 тис. кв. метрів. Особливе місце було відведено так званім «домінантам» масиву – 14-поверховим житловим будинкам. 11 травня 1987 року в мальовничому

куточку міста на березі ріки Псел було розпочато будівництво першого 159-квартирного будинку. В решті решт, біля спуску до озера Чеха при в'їзді до міста збоку Харкова, на фоні 9-поверхових житлових будинків вільно розмістилася група з п'яти 14-поверхових [1, с. 133].

Швидкий темп розбудови нових мікрорайонів потребував не менш швидкого розвитку різних соціально-побутових інфраструктур. Поступово з'являються поштові відділення №№ 33, 34; дитячі садочки, поліклінічне відділення Сумської міської дитячої клінічної лікарні; розвивається торгівля: з'являються торгові центри у ІХ та Х мікрорайонах, поступово розвивається ринок (який потім названо «Дев'яткою» через його розміщення в самому центрі ІХ мікрорайону). 1 вересня 1982 році свої двері відчинила 17 школа – перша школа нового мікрорайону. Через швидкий темп заселення нових житлових будинків завантаженість школи учнями була вражаючою: на деяких паралелях кількість класів сягала 10-15, а їх назви закінчувалися літерами алфавіту «К», «О», і навіть «П». Деколи учбовий процес проводився у три зміни, але стан освіти дітей, що проживали у нових мікрорайонах, полегшився з відкриттям у 1988 році школи № 23, куди було переведено значну кількість учнів. Вдале розташування ІХ-ХІІ мікрорайонів дало змогу не тільки розмістити велику кількість житлових будинків. Озеро Чеха та ріка Псел стали популярними місцями відпочинку серед мешканців міста, адже зелені береги даних водойм природа поєднала з красивими краєвидами.

Зараз ІХ-ХІІ мікрорайони та вулиця Харківська є густонаселеними житловими районами міста. На їх території знаходяться 5 шкіл, близько 8 дитсадочків, центри розвитку та медичного обслуговування, торгівельно-розважальні комплекси та ін. Проспект ІХ

мікрорайону було названо на честь видатного Сумського діяча Михайла Панасовича Лушпи.

---

1. Сумбатов Р. Сумбуд / Р. Сумбатов. – Суми: Видавництво «Корпункт», 2000. – 209 с.

2. Суми. Нове життя старих вулиць / І. Скворцов, В. Шейко, А. Дейнека та ін. – К.: Видавничий дім «Фолігрант», 2012. – 400 с., іл.

3. Василевська Є. Суми: Фотоальбом / Є. Василевська. – Харків: Прапор, 1983. – 112 с., іл.

Лабуз О., студ. гр. ЛС-511
наук. керівник – к.і.н., доц. *Н.В. Лобко*

Глухів – культурний і науковий центр України XVII-XVIII століть

Глухів у XVIII столітті перетворився не тільки на адміністративний, а й на культурний центр України, що міг конкурувати з самим Києвом. Причому на відміну від поліфонічності й культурної багатоманітності Києва, Глухів представляє Україну світську й аристократичну.

Найзначнішим слід вважати культурний внесок Генеральної військової канцелярії, з урядовців якої вийшло чимало державних і культурних діячів. Фактично, це був центр підготовки нової української еліти, що стояла на світських позиціях, опановувала державницьке мислення і мистецтво державного управління. Багато дітей козацької старшини розпочинали тут свою кар'єру на посадах військових канцеляристів. Перед тим вони отримували ґрунтовну освіту, як правило, в Києво-Могилянській академії, та набували певного стажу роботи у полкових і сотенних канцеляріях. Для випуску канцеляристів у